

2. Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen, gedefinieerd als 'het vermogen van de gemeente om niet structurele financiële risico's op te kunnen vangen teneinde de gemeentelijke taken te kunnen blijven voortzetten', bestaat uit de relatie tussen weerstandscapaciteit (de middelen waarover de gemeente beschikt/kan beschikken om niet-begrote kosten te dekken) en risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten. Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van de gemeente.

BELEID

Tot het weerstandsvermogen behoren het vrije aanwendbare deel van de algemene reserve, de niet benutte belastingcapaciteit en de stille reserves.

Beleid met betrekking tot het weerstandsvermogen dient inzicht te geven in de omvang en opbouw van de gemeentelijke weerstandscapaciteit. Ook moet er worden aangegeven wat de relevante risico's en de eventuele financiële gevolgen van deze risico's zijn. Op basis daarvan moet antwoord gegeven worden op de vraag in hoeverre het weerstandsvermogen voldoende is.

NIET BENUTTE BELASTINGCAPACITEIT

De limitering op de tarieven OZB is afgeschaft. Hierdoor hebben gemeenten meer beleidsvrijheid en financiële ruimte gekregen. Dit mag evenwel niet leiden tot een onevenredige stijging van de collectieve belastingdruk. Er is daarom een macronorm ingesteld. De ontwikkeling van de lokale lasten zal worden gevolgd en zo nodig onderwerp vormen van bestuurlijk overleg, waarna het rijk in geval van overschrijding van de macronorm kan ingrijpen via correctie van het volume van het gemeentefonds. De macronorm voor 2018 is 4%. In het Coalitiedocument 'Hellevoetsluis, van ons allemaal', en het Collegeprogramma 2018-2022 is vastgelegd dat de tarieven van de belastingen in de periode 2019-2022 maximaal met het trendmatige percentage mogen stijgen. Als de uitvoering van essentiële gemeentelijke taken in gevaar komt, dan is een aanpassing van de OZB evenwel bespreekbaar.

STILLE RESERVES

Stille reserves zijn de meerwaarden van de activa die te laag of tegen nul zijn gewaardeerd, die direct verkoopbaar zijn zonder dat dit het functioneren van de gemeente aantast.

Om te kunnen beoordelen of er bij de gemeente Hellevoetsluis sprake is van de aanwezigheid van stille reserves is onderzoek gedaan naar de omvang en samenstelling van de activa. Daarbij is van belang te weten dat alle activa tegen de verkrijgingsprijs (na aftrek van de reeds gepleegde afschrijvingen) op de balans staan en dat herwaardering naar economische waarde niet is toegestaan. Om activa tot de stille reserves te mogen rekenen en dus tot het weerstandsvermogen, moeten deze voldoen aan de voorwaarde dat deze direct verkoopbaar zijn zonder het functioneren van de gemeente aan te tasten. Deze laatste toevoeging is van belang, er zijn immers eigendommen in gemeentelijk bezit die direct kunnen worden verkocht. In de eerste helft van 2012 is een onderzoek gedaan naar de betekenis van de activa voor de gemeentelijke bedrijfsvoering. Hierbij is rekening gehouden met de kerntaken van de gemeente en strategische bezittingen. Als gevolg van deze afweging is een lijst ontstaan van gebouwen die voor verkoop in aanmerking komen. Bij verkoop komt de boekwinst, dit is de opbrengst na aftrek van de gemaakte kosten, ten gunste van de algemene reserve. Concluderend kan worden gesteld dat er wel wordt beschikt over stil gemeentelijk vermogen, maar niet over stille reserves in de zin van het BBV.

RISICO'S

De belangrijkste risico's kunnen zich voordoen op de volgende onderdelen: de algemene uitkering waaronder de decentralisaties Jeugdzorg, Awbz en de Wet werken naar vermogen. De algemene uitkering behelst meer dan 50% van de dekkingsmiddelen van de gemeente. De uitkering is sterk conjunctuurgevoelig. De omvang van de algemene uitkering is verder voor een deel afhankelijk van inwoner/woningprognoses. We moeten rekening houden met een stabilisering en een lichte toeneming van het aantal inwoners.

VENNOOTSCHAPSBELASTING (VPB)

Met ingang 1 januari 2016 vallen de lagere overheden ook onder de Wet op de vennootschapsbelasting. Dit houdt in dat de niet-wettelijke of niet-overheidstaken vallen onder het regime van de VPB. De VPB is een ondernemerswinstbelasting. Er dient dus allereerst vastgesteld te worden of er sprake is van een onderneming en of er winst wordt gemaakt. Binnen de gemeentelijke activiteiten is

getoetst of dit van toepassing is. Hiervoor is een toets gemaakt voor de grondexploitaties en de overige gemeentelijke activiteiten. De toets voor de grondexploitaties zal regelmatig plaatsvinden. Voor de overige activiteiten pas nadat wordt ingeschat of dit gewenst is. Beide toetsen laten zien dat het niet waarschijnlijk is dat in de eerstkomende jaren de gemeente VPB-plichtig zal zijn. Definitieve belastingplicht kan alleen worden vastgesteld na afloop van een dienstjaar en na toetsing/onderzoek van de belastingdienst. Deze laatstbedoelde toetsing/onderzoek kan maximaal vijf jaar na afloop van het desbetreffende dienstjaar plaatsvinden. Volledige zekerheid is op voorhand niet te geven, maar is uiteindelijk afhankelijk van de belastingdienst en eventuele bezwaar- en beroepsprocedures.

HANDHAVING

Bij de uitoefening van de handhavende taken kunnen zich situaties voordoen waarbij de gemeente wordt geconfronteerd met schadeclaims.

GRONDEXPLOITATIE

De landelijke woningmarkt is zich sterk aan het herstellen. Regionaal kunnen daar evenwel verschillen in zitten. Met name in de randstadregio is grote vraag ontstaan naar woningen. De bouwplanning en -productie sluit hier (nog) niet op aan. In samenhang met toe te kennen contingenten is het onduidelijk wat dit betekent voor Hellevoetsluis. In het kader van de bedrijfsgronden kan gesteld worden dat op Kickersbloem 3 de eerste gronden zijn verkocht. Verwacht wordt dat de verkoop zal gaan toenemen. Uiteraard valt niet te voorspellen in welk tempo. Voor alle complexen worden jaarlijks herziene exploitatieopzetten gemaakt waarbij gekeken wordt of nog wordt voldaan aan de noodzakelijke parameters. Daar waar voorzien wordt dat hier niet aan kan worden voldaan, worden voorzieningen getroffen. Voor verdere informatie wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.

UITVOERING WWI EN WMO

Ook hier is sprake van een conjunctuurgevoelig onderdeel. Was er de afgelopen jaren sprake van een negatieve conjunctuur, met ingang van 2017 is deze trend gekeerd. Er is sprake van meer bedrijvigheid die moet leiden tot minder werklozen en dus ook minder uitkeringsgerechtigden. Met de huidige economische omstandigheden is er landelijk een daling van het aantal uitkeringsgerechtigden te zien. Deze daling is nog niet echt in Hellevoetsluis terug te zien. Verwacht wordt dat dit uiteindelijk toch wel zichtbaar moet worden. Binnen welke termijn en in welke hoeveelheid valt moeilijk te voorspellen.

Door de invoering van de maximale bijdrage WMO/het abonnementstarief WMO is het risico groot dat deze lagere eigen bijdrage voor hogere inkomens een aanzuigende werking heeft op het gebruik van deze voorzieningen. Er zijn voor de gemeente weinig of geen mogelijkheden die aanzuigende werking te voorkomen. De algemene verwachting is dat er een aanzienlijk risico bestaat op een forse toename in gebruik en kosten voor WMO-voorzieningen, zonder dat er (vooralsnog) vanuit het Rijk iets tegenover staat. Naar verwachting zal dit effect in de loop van 2019 zichtbaar worden en vanaf 2020 en latere jaren voor fors hogere kosten kunnen zorgen.

BEDRIJFSVOERING

De gemeente heeft 263 personeelsleden in dienst en omvat 237,17 fte (peildatum 1 januari 2018). Het budget (inclusief griffie) daarvoor bedraagt ca. € 17,4 miljoen. De afhankelijkheid van de gemeente van bepaalde categorieën medewerkers (zogenaamde sleutelfuncties en daarmee samenhangende frictieverschijnselen) is relatief groot. Gevolg is extra inhuur van personeel. Verder is sprake van een vergrijzing van de organisatie waardoor de kans op een hoger ziekteverzuim toeneemt. In het kader van de Wet Verbetering Poortwachter zijn de financiële risico's voor de gemeente toegenomen. Om deze risico's zoveel mogelijk te beheersen wordt uitvoering gegeven aan een strategisch personeelsplan. Daarnaast speelt de voorbereiding en invoering van de Werkorganisatie Voorne (WOV) een belangrijke rol. Door extra taken en onzekerheden over de toekomst ontstaat er een druk op de aanwezige personeelsleden, mede ook omdat personeel de dienst verlaat met het oog op de aanstaande WOV waardoor deze druk verder toeneemt.

RISICOBEBEERSING

Voor de grondexploitatie, het grootste risico-onderdeel, is een risicoanalyse per project. Verder is in het kader van de niet financiële rechtmatigheid een risicobeheersplan opgesteld. Daarin worden per Programma de risico's op taakonderdelen geduid alsmede de maatregelen ter beperking van deze risico's. Mede ter beperking van risico's is voor alle belangrijke processen een procesbeschrijving gemaakt. Deze processen worden regelmatig gemonitord.

RATIO'S

Op basis van artikel 15, 1^e lid, van de Financiële verordening wordt in deze paragraaf nader inzicht verstrekt in de solvabiliteit en schuldpositie van de gemeente.

De solvabiliteitsratio in deze begroting wordt berekend op basis van de jaarrekening 2017. Dit is de door de gemeenteraad laatst vastgestelde jaarrekening. Op de balans van deze jaarrekening bedroeg het eigen vermogen € 24.839 mln. op een balanstotaal van € 156.140. Dit laat een solvabiliteitsratio zien van 15,9%. Het betekent ten opzichte van vorig jaar een daling met 2,1 procentpunt.

De vaste schuld per inwoner bedroeg bij de begroting 2018 € 2.323 en bedraagt nu € 2.113 (gebaseerd op € 84.505.000 vaste geldleningen en 39.992 inwoners). Het gemiddelde rentepercentage is verder gedaald van 2,76 naar 2,70. Een geringe daling als gevolg van nog steeds lage rentes waartegen de gemeente zich kan financieren. De tijd dat er gefinancierd kan worden (kasgeldleningen) tegen negatieve rentes lijkt voor 2019 wel verleden tijd. Daar waar mogelijk zal er wel gebruik van worden gemaakt.

De schuldpositie ten opzichte van de baten bedroeg op basis van de begroting 2018 92,4% en bedraagt in de begroting 2019 80,1%. De daling wordt voornamelijk veroorzaakt door de toeneming van de baten in het kader van de algemene uitkering als gevolg van de maart-circulaire.

Op basis van de brief van de provincie PZH-2015-520589044 worden de volgende ratio's verplicht in deze paragraaf opgenomen:

Netto schuldquote							
		Rek 2017	Begr 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022
A	Vaste schulden	99.925	78.146	84.505	88.007	91.160	94.329
B	Netto vlottende schuld	15.500	21.597	15.500	15.500	15.500	15.500
C	Overlopende passiva	2.440	1.900	2.440	2.440	2.440	2.440
D	Financiële activa	8.775	8.436	8.775	8.775	8.775	8.775
E	Uitzettingen	28.999	22.981	28.999	28.999	28.999	28.999
F	Liquide middelen	585	11	585	585	585	585
G	Overlopende activa	1.237	714	1.237	1.237	1.237	1.237
H	Totale baten exl res	94.097	97.013	104.522	101.111	104.574	106.165
		83,2	71,6	60,1	65,6	66,5	68,5

Netto schuldquote gekorrigeerd voor alle verstrekte leningen							
		Rek 2017	Begr 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022
A	Vaste schulden	99.925	78.146	84.505	88.007	91.160	94.329
B	Netto vlottende schuld	15.500	21.597	15.500	15.500	15.500	15.500
C	Overlopende passiva	2.440	1.900	2.440	2.440	2.440	2.440
D	Financiële activa	2.898	8.231	2.898	2.898	2.898	2.898
E	Uitzettingen	28.999	22.981	28.999	28.999	28.999	28.999
F	Liquide middelen	585	11	585	585	585	585
G	Overlopende activa	1.237	714	1.237	1.237	1.237	1.237
H	Totale baten exl res	94.097	97.013	104.522	101.111	104.574	106.165
		89,4	71,9	65,8	71,4	72,1	74,0

Solvabiliteitsratio							
		Rek 2017	Begr 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022
A	Eigen vermogen	24.839	21.992	17.880	18.701	19.292	19.743
B	Balanstotaal	156.140	158.555	159.573	156.469	153.704	152.133
		15,9	13,9	11,2	12,0	12,6	13,0

Grondexploitatie							
		Rek 2017	Begr 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022
A	NIEGG	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
B	BIE	17.508	14.362	12.448	12.448	12.448	12.448
C	Totale baten exl res	94.097	97.013	104.522	101.111	104.574	106.165
		18,6	14,8	11,9	12,3	11,9	11,7

Structurele exploitatieruimte							
		Rek 2017	Begr 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022
A	Totale structurele lasten	93.265	98.740	102.898	100.515	104.037	105.628
B	Totale structurele baten	93.220	97.013	104.522	101.111	104.574	106.164
C	Totale structurele toev res			1.278	719	580	580
D	Totale structurele ontr res	109	109	123	123	123	123
E	Totale baten	93.329	97.122	104.645	101.234	104.697	106.287
		-0,2	-1,9	2,7	1,2	0,9	0,9

Belastingcapaciteit							
		Rek 2017	Begr 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021	Begr 2022
A	OZB-lasten gezin bij gem WOZ-waarde	188	188	196	196	196	196
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	149	149	153	153	153	153
C	Afvalstoffenheffing gezin	208	208	219	219	219	219
D	Eventuele heffingskorting						
E	Totale woonlasten	545	545	568	568	568	568
F	Woonlasten landelijk gemiddelde gezin 2017	704	723	721	721	721	721
		77,4	75,4	78,8	78,8	78,8	78,8

GEPRONOSTICEERDE BALANS

Overeenkomstig de vernieuwde voorschriften BBV dient met ingang van 1 januari 2017 bij de begroting ook een geprognosticeerde balans te worden opgenomen. Doel is om een beter inzicht te krijgen in het EMU-saldo alsmede de toekomstige ontwikkelingen ten aanzien van de meerjareninvesteringen en het meerjarig financieringsperspectief. Het volgende inzicht kan worden verstrekt:

Geprognosticeerde Balans 2017 - 2022						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Afschrijvingen	4.925	4.298	5.657	5.802	5.946	5.981
Nieuwe investeringen	7.321	6.713	6.675	2.698	3.181	4.410
Vaste activa	106.848	109.263	110.281	107.177	104.412	102.841
Voorraden	18.471	18.471	18.471	18.471	18.471	18.471
Vorderingen	28.999	28.999	28.999	28.999	28.999	28.999
Liquide middelen	585	585	585	585	585	585
Overlopende activa	1.237	1.237	1.237	1.237	1.237	1.237
	156.140	158.555	159.573	156.469	153.704	152.133
Eigen vermogen	24.839	21.992	17.880	18.701	19.292	19.743
Voorzieningen	13.436	27.188	26.745	26.802	27.078	27.655
Vaste schulden	99.925	78.146	84.505	88.007	91.160	94.329
Vlottende schulden	15.500	26.374	20.047	16.147	12.267	8.069
Overlopende passiva	2.440	2.440	2.440	2.440	2.440	2.440
	156.140	156.140	151.617	152.097	152.237	152.236

Door de jaren heen is er sprake van een redelijk stabiel investeringsprogramma. Ook de afschrijvingen laten meerjarig een gestage ontwikkeling zien. Samen met een stabiel aflossingsschema zorgt een en ander een goed handelbare financieringsbehoefte. Er is als gevolg van een aflossing van ongeveer € 6 mln. per jaar een noodzakelijke her- en nieuw financiering van ongeveer € 10 mln. per jaar. De ontwikkeling Sportlaan vraagt een eenmalige financieringsbenadering dat zich praktisch in 2018/2019 zal gaan voordoen. Daarnaast speelt de ontwikkeling van Kickersbloem III een rol. Alle

ontwikkelingen worden op de voet gevolgd en daarbij wordt ook rekening gehouden met een mogelijke verkoop van aandelen Eneco. Deze eventuele verkoop zal waarschijnlijk niet eerder dan 2019 plaatsvinden.

BEPALING BENODIGDE WEERSTANDSVERMOGEN

De bepaling van het maximaal benodigde weerstandsvermogen is gebaseerd op het model van Van Unen en Teerlink*. Voordeel van deze benadering is dat:

- het gebruik van zware ingewikkelde rekenmodellen wordt voorkomen;
- maatwerk mogelijk is;
- gewerkt wordt met algemeen aanvaardbare en overzichtelijke criteria;
- sprake is van een hoge mate van gebruiksvriendelijkheid en transparantie voor het bestuur (raad en college).

Bovendien is het model gecheckt op realiteitsgehalte en is het flexibel. Het kan zonder veel moeite aangepast worden aan gewijzigde omstandigheden in bestuur, organisatie en lokale samenleving.

* Overheidsmanagement, 10/2006

Uitgegaan wordt van 4 categorieën risico's die zich in de praktijk kunnen voordoen. Alle risico's die zich in de praktijk voor kunnen doen, vallen in één van de categorieën. Het gaat dan om:

1. Lasten van de gewone dienst.
2. Baten van de gewone dienst.
3. Grondexploitatie.
4. Balans.

Voor elke categorie wordt een genormeerd benodigd weerstandsvermogen bepaald. Tezamen vormen die het totaal berekende, benodigde maximale weerstandsvermogen.

Ad 1. Lasten Gewone Dienst

Hier doen zich de meeste risico's voor. Een normatief bepaalde buffer wordt gebaseerd op de uitkomst van op voor de gemeente relevante criteria (= risicoprofiel gemeente) Gescoord wordt op een schaal van 4 punten (1=laag risico, 4=hoog risico). Voor de eenvoud en inzichtelijkheid is gekozen voor slechts 4 gradaties. Voor de weging worden de volgende criteria gehanteerd:

- Beheer- of groeigemeente.
- Sociale structuur.
- Centrumfunctie.
- Bedrijfsvoering.
- Verbonden partijen.
- Kwaliteit ambtelijk en bestuurlijk management.
- Beheer kapitaalgoederen.

In het onderstaande overzicht zijn de scores voor Hellevoetsluis weergegeven. Uiteraard is bij de toekenning van de scores sprake van een zekere subjectiviteit. Normale voorzichtigheid is betracht en er is zoveel mogelijk aangesloten bij het gematigd risicoprofiel dat Hellevoetsluis kent.

SCORE	1	2	3	4
Beheer- of groeigemeente			X	
Sociale structuur			X	
Centrumfunctie		X		
Demografische structuur			X	
Bedrijfsvoering			X	
Verbonden partijen		X		
Kwaliteit ambtelijk en bestuurlijk management		X		
Beheer kapitaalgoederen		X		
Totaal	0	4	4	0
Gewicht	1x	2x	3x	4x
Eindtotaal	0	8	12	0

De totaalscore bedraagt 20 punten. De volgende stap is de scores te koppelen aan een bijbehorend percentage van de lasten van de gewone dienst waardoor in feite de risico's uitgedrukt worden in een percentage van deze lasten. Uitgegaan wordt van de volgende indeling:

- 8 t/m 13 punten 8%
- 14 t/m 20 punten 10%
- 21 t/m 26 punten 12%
- 27 t/m 32 punten 14%

Bij de uitkomst van 20 punten komt dit neer op een te vormen deelbuffer van 10% van de lasten van de gewone dienst. Gekoppeld aan de cijfers van de primitieve begroting 2019 betekent dit een bedrag van € 10,3 miljoen. Ten opzichte van de begroting 2018 heeft geen wijziging plaatsgevonden in de scorekaart.

Ad 2. Baten gewone dienst

Voor dit onderdeel wordt een deelbuffer aangehouden van 10% van de omvang van de Algemene Uitkering. Daarbij wordt verondersteld dat daarmee ook alle overige inkomsten en mutaties zijn ondervangen. De ervaring leert in ieder geval dat de meeste en meest omvangrijke mutaties plaatsvinden in de Algemene Uitkering. De geraamde opbrengsten bedragen ruim 50% van de totale gemeentelijke dekkingsmiddelen en zijn gevoelig voor conjuncturele ontwikkelingen. Gekoppeld aan de cijfers van de primitieve begroting 2019 betekent dit voor Hellevoetsluis een bedrag van € 5,1 miljoen.

Ad 3. Grondexploitatie

Bij dit onderdeel wordt afgeweken van de objectieve methode. Voor dit onderdeel wordt per project een risicoanalyse opgesteld. Het totaal van de geprognosticeerde risico's van alle projecten is bepalend voor de noodzakelijke omvang van het weerstandsvermogen op dit punt.

Ad 4. Balans

Dit onderdeel vereist een iets andere benadering. Het totaal van de afgegeven borgstellingen en financiële deelnemingen moeten hierbij worden meegewogen. Deze maken echter niet volledig onderdeel uit van het balanstotaal. Deze zaken worden echter door de accountant wel betrokken bij het oordeel over de jaarrekening. Voor dit onderdeel wordt gewerkt met een deelbuffer van 1% van het balanstotaal. Deze berekeningen leiden voor dit onderdeel tot een theoretisch berekend maximaal noodzakelijk weerstandsvermogen van € 1,6 miljoen.

Het totaal benodigde weerstandsvermogen bedraagt (in mln):	
Lasten gewone dienst	€ 10,3
Baten gewone dienst = 10% algemene uitkering	€ 5,1
Grondexploitatie	€ 2,2
Balans	€ 1,6
Totaal	€ 19,2

CONCLUSIE

De praktijk wijst uit dat risico's niet allemaal tegelijk manifest worden. We kunnen dus vstaan met een lagere risicobuffer dan het theoretisch berekende. Door de gemeenteraad is gekozen voor een percentage van 60%, wat neerkomt op een risicobuffer van € 11,5 miljoen. Ter vergelijking: in de begroting 2018 werd een risicobuffer aangehouden van € 10 miljoen. Jaarlijks wordt de benodigde risicobuffer herijkt.

Weerstandsvermogen (in mln)	
Nieuwe berekening benodigde weerstandsvermogen	€ 19,2
Risicobuffer 60%	€ 11,5
Kickersbloem III (100% zie hieronder)	€ 5,6
Benodigd	€ 17,1

Kickersbloem III

Eind 2015 is de grondexploitatie vastgesteld waardoor het complex Kickersbloem 3 over is gegaan naar Bouwgrond In Exploitatie (BIE). Het sindsdien geactualiseerde risicoprofiel bedraagt € 5,6 mln. Onze accountant stelt zich op het standpunt dat het niet is aan te bevelen om hierop nog 60% verlaging toe te passen. Gezien de opbouw van de business case en de financiële omvang van de risico's in dit project sluiten wij ons hierbij aan.

Oudendoorn

In de meerjarenbegroting is rekening gehouden met extra lasten en baten door de toevoeging van Oudendoorn conform de methodiek van het APE-rapport dat in opdracht van de provincie is opgesteld. De vergoeding van € 8.85 mln. wordt in de begroting gedekt door het activeren van overgenomen activa ad € 3,8 mln. en voor € 5.05 mln. uit de algemene reserve. Door deze onttrekking zakt de weerstandsratio onder de 1 naar 0.7. Om die reden is een herstelplan in de berekeningen opgenomen dat ertoe leidt dat de onttrekking in een periode van maximaal 10 jaar wordt hersteld. Het is op voorhand ook met de provincie besproken, die in hun rol als toezichthouder hiermee rekening zullen houden. Voor het herstelplan wordt in beginsel jaarlijks € 6 ton aan de algemene reserve toegevoegd. Dit kan omdat het geraamde saldo van baten en lasten deze ruimte biedt. Het berekende tekort voor de gemeente Nissewaard leidt tot een geraamd overschot voor Hellevoetsluis

totaaloverzicht

ratio weerstandsvermogen	2019	2020	2021	2022
raming alg reserve 1 januari vóór Oudendoorn	16.315.725	17.238.476	17.931.102	18.484.741
benodigd	17.100.000	17.100.000	17.100.000	17.100.000
ratio weerstandsvermogen	0,95	1,01	1,05	1,08
onttrekking alg reserve voor Oudendoorn	5.027.000			
raming alg reserve 1 januari ná Oudendoorn	11.288.725	12.211.476	12.904.102	13.457.741
herstelplan	600.000	600.000	600.000	600.000
raming alg reserve 1 januari ná Oudendoorn incl. herstel	11.888.725	12.811.476	13.504.102	14.057.741
ratio weerstandsvermogen	0,70	0,75	0,79	0,82